

Sovjetski list naglašava pravice slovanskih držav

Dobile naj bi besedo pri
sestavljanju mirovnih
pogodb

BYRNES, BEVIN KRI-
TIZIRANA

Moskva, 8. okt.—Pravda, gla-
silu komunistične stranke, je ob-
javila uvodnik, v katerem pravi,
da imajo Jugoslavija, Poljska
in Čehoslovakija isto pravi-
co do sestavljanja mirovnih po-
godb za Italijo, Rumunijo, Bol-
garijo in Ogrsko kot Francija.
Diplomatični opazovalci vidijo v
uvodniku možno sklenitve
kompromisa glede nesporazuma,
ki je nastal na konferenci zuna-
njih ministrov petih velesil v
Londonu. Ministri se niso mo-
gli zediniti in to je bil vzrok po-
lomila konference.

(Ameriški državni tajnik
James Byrnes je na konferenci
zavzel stališče, da morajo vse za-
vezniške države, ki so omogoči-
le poraz sovražnikov, sodelovati
pri gradnji miru. Ruski zunanji
komisar Molotov se je na konfe-
renci skliceval na poudarjeno
deklaracijo, da samo one države,
ki so podpisale premirje z Ru-
munijsko, Bolgarijo in Ogrsko,
bivšimi sateliti osi, sestavijo
mirovne pogodbe za te države.)

„Ako naj se krog držav, ki naj
sestavijo mirovne pogodbe, po-
veča, zakaj naj bi prišla v poštev
Francija?“ vprašuje Pravda.
„Zakaj naj bi bila Jugosla-
vija izključena iz sestavljanja
mirovnih pogodb za Italijo in
vse balkanske satelite osi?“
Jugoslavija je prispevala več k
porazu nazijske Nemčije in fa-
šistične Italije kot druge države.
Če se krog poveča, naj bi
izključeval poleg Jugoslavije tu-
di Poljsko in Čehoslovakijo.“

Uvodnik v Pravdi kritizira
Byrnese in britskega zunanjega
ministra Ernesta Bevena. Obama-
vita, „da sta šla preko poudar-
jenega dogovora, ker sta vztraja-
la pri zahtevi, da morata Fran-
cija in Kitajska imeti besedo pri
sestavljanju mirovnih pogodb za
balkanske države. Konferenca
v Londonu se ne bi razbila, ako se
bi bila Byrnes in Bevin držala
provizij dogovora.“

Patton se poslovil od armade

Eisenhower odstavil generala po obdolžitvah

Bad Toelz, Nemčija, 8. okt.—
General George S. Patton se je
s solznimi očmi poslovil od
častnikov in vojakov tretje a-
meriške armade, katere povelj-
nik je bil.

„Vse dobre stvari imajo svo-
j konec,“ je dejal Patton pred
častniki in vojniki v teku dra-
matičnih ceremonij. „Največje
čast me je doletela kot povelj-
nika tretje armade. Ogromni
uspehi, katere smo dosegli s
skupnimi napori so bili izraz vo-
lje in poguma ameriškega srca
za lojalnost, katero ste izpra-
li, sem vam hvaležen in je ne
bom nikdar pozabil.“

Nova kriza zaradi Palestine

Senator Johnson za
vojaško intervencijo

London, 8. okt.—List Times,
ki gostokrat izraža stališče zuna-
njega urada, je priznal, da je
nastala nova kriza zaradi Pale-
stine. Vodilne židovske orga-
nizacije vodijo kampanjo za ne-
omejeno priseljevanje židov v
Palestino, ki naj bi postala do-
movina brezdomskih židov.

Times pravi, da predlog pred-
sednika Trumana, naj v Palesti-
ni dobi zavetje 100,000 židovskih
beguncev iz Nemčije, ne bo do-
bil podpore pri Veliki Britaniji.
O tem vprašanju naj bi raz-
pravljali člani sveta Združenih
narodov.

Poročila iz Palestine omenja-
jo aktivnosti britske policije
tamkaj. Ti so obiskali restav-
racije v Jeruzalemu in zastražili
glavno ulico. Bojazen je pred
izbruhom izredov med židi in
Arabi. Slednji so proti prisel-
jevanju židov v Palestino.

Times piše, „da je britska
vlada demonstrirala razsodnost
v izjavi, da je Palestina del ve-
čje celote in da mora svet Zdu-
ženih narodov imeti odločilno
besedo v Palestini.“

Washington, D. C., 8. okt.—
Senator Johnson, demokrat iz
Colorada, je dejal, da je za a-
meriško vojaško intervencijo v
Palestini v slučaju izbruhne re-
volte Arabcev proti priseljeva-
nju židov. On je že večkrat a-
peliral na Veliko Britanijo, naj
odpre Palestino židovskim be-
guncem.

Johnson je dejal, „da bi bila
ameriška vojaška intervencija v
Palestini v skladu s zagotovi-
lami Amerike, da bo skrbela za
vzdrževanje miru in varnosti.
Naši načrti za miren svet se na-
našajo tudi na Palestino.“

Splošne volitve v Franciji

Preokret v levičarsko smer se obeta

Pariz, 8. okt.—Vsa znamenja
kažejo, da bodo levičarske stran-
ge zmagale pri splošnih volitvah,
ki se bodo vršile 21. oktobra. Da-
si je reakcija še močna v Fran-
ciji, je očitno, da je večina ljud-
stva za drastične socialne refor-
me. To se je pokazalo pri pokra-
jinskih volitvah, pri katerih so
zmagale socialistična, komuni-
stična in druge levičarske stran-
ce.

Smer napredka ne samo v
Franciji, temveč tudi v drugih
državah na kontinentu se nagiba
k socializmu. Vprašanje pri po-
krajinskih volitvah ni bilo, kam
naj se Francija obrne. Bilo je le
vprašanje, ali bodo socialisti ali
komunisti dobili večjo zaslombo
pri volitvah. Izid volitev je bil
velika zmaga socialistične stran-
ke.

Desničarske grupe so se dis-
kreditirale. To velja tudi za
stranko socialnih radikalcev.
Pred in po monakovski kupci-
ji, ko sta se Francija in Veli-
ka Britanija podala nazijski
Nemčiji, so imeli besedo in-
dustriji, bankirji, generalni
štab in napol fašistične grupe.
Ti so mislili, da bodo s pomočjo
nacistov jezdili na hrbtu fran-
coskega ljudstva.

Akcija proti nemškim magnatom

Senatni odsek pri-
poroča obravnavo

Washington, D. C., 8. okt.—
Senatni odsek za vojaške zade-
ve se je izrekel za obravnavo
proti vodilnim nemškim indus-
trijskim in bankirjem, ki so
podpirali Hitlerjev režim in fi-
nancirali zgradbo nazijske voj-
ne mašine.

Priporočila, naj industriji in
bankirji pridejo pred sodišče
kot vojni zločinci, bazira na po-
ročilu večakov federalnega za-
kladnega departamenta. Senator
Kilgore, demokrat iz West Vir-
ginije, je dejal, da morajo in-
dustriji in bankirji priti na
listo nemških vojni zločincev,
ker so bili podporniki nazijske
stranke od ustanovitve.

Imena industrijskih in bankir-
jev so vključena v poročilu ve-
ščakov. Med temi sta Alfred
Krupp von Bohlen, član vodil-
ne industrijske družine, ki je
postal član nazijske stranke l.
1936, in Fritz Thyssen, bivši na-
čelnik nemškega jeklarskega
trusta. On je imel skoro neo-
mejeno oblast pod nazijskim re-
žimom, dokler se ni sprl z dik-
tatorjem Hitlerjem.

Po sporu s Hitlerjem je Thy-
ssen pobegnil iz Nemčije in v tu-
jni spisal deklaracijo s prizna-
njem, da je on financiral nazijs-
ko stranko in s tem pomagal
Hitlerju na krmilo.

Državna kontrola rudnikov v britski coni

Berlin, 8. okt.—Glavni stan
nemške komunistične stranke se
je izrekel za državno kontrolo
rudnikov in težkih industrij v
Porenju in Porurju, ki sta v brit-
ski okupacijski coni. Predlog
vsebuje manifest, objavljen v li-
stu Deutsche Volkszeitung, gla-
silu stranke. List izhaja v coni
ruske okupacije.

Huffman nasledil Burtona kot senator

Columbus, O., 8. okt.—Gover-
ner Frank J. Lausche je imeno-
val Jamesa W. Huffmana za
zveznega senatorja. Nasledil je
Harolda H. Burtona, katerega
je predsednik Truman imenoval
za člana federalnega vrhovnega
sodišča. Huffman je demokrat.

TRUMAN APELIRA ZA SPLOŠNO KOOPERACIJO

Amerika naj prevzame
vodstvo in kaže pot

PREDSEDNIK OME-
NIL POTEŽKOČE

Caruthersville, Mo., 8. okt.—
Predsednik Truman je v svojem
govoru pred množico 40,000 lju-
di, ki so se zbrali na prostoru
okrajne razstave, apeliral na in-
dustrijske, delavce, farmerje in
ljudstvo na splošno za kooperaci-
jo z njegovo administracijo. On
je obsodil konflikte med delavci
in industriji, ki se očitajo v
stavkah, katere ovirajo izvajanje
programa za preureditev indus-
trij za produkcijo civilnih po-
trebščin.

Predsednik je omenil potež-
koče in naglasil, da je pot, ki
vodi v mir, težavnejša od one,
ki je vodila v zmago. Da se po-
težkoče premagajo, je potrebna
vsestranska kooperacija kot de-
monstracija učinkovitosti svo-
vobodne vlade in demokracije.
Poudaril je, da je nanj padla
ogromna odgovornost.

Truman se je v svojem go-
voru dotaknil notranjih in zuna-
njih problemov, potežkoč z di-
plomati zunanjih držav in pri-
poročal izvajanje zlatega pravi-
la v odnosih med Ameriko, Ve-
liko Britanijo, sovjetsko Rusijo
in drugimi državami.

„Nastale so potežkoče in skr-
beti moramo, da bodo premaga-
ne,“ je dejal. „Storjene so bile
napake, kar ne tajimo. Pot v mir
je težavna. Zgodovina nas uči,
da so prišli preobrti po vsaki
vojni. Druga svetovna vojna je
sprostila nove sile in potisnila
važne probleme na površje.“

„Kooperacije je zdaj bolj po-
trebna nego je bila kdaj prej.
Amerika razpolaga z največjo
produkcijsko mašino na svetu.
Od nas zavisi, da ta mašina služi
vsem. Dokazano je bilo, da je
svobodna vlada najbolj sposob-
na pri reševanju problemov.
Največji dokaz je v zlomu voja-
ških mašin Nemčije, Italije in
Japonske. Amerika in ostali
svet morata storiti vse za pre-
prečitev nove vojne, ki bi uni-
čila civilizacijo.“

Stavkarji se vračajo na delo

Oljne čistilnice
obnovile obrat

Chicago, 8. okt.—Oljni delav-
ci, člani unije Kongresa indus-
trijskih organizacij, ki so stav-
kali skoro tri tedne, se vračajo
na delo. Pričakuje se, da bodo
vse čistilnice, ki so bile prizade-
te v stavki, obnovile obrat. Pet
čistilnic v East Chicagu je obno-
vilo obrat danes.

V konflikt med unijo in kom-
panijami je posegla federalna
vlada. Mornarični departament
je na odredbo predsednika Tru-
mana zasegel lastnino oljnih
kompanij zadnji teden.

J. Gordon King, reprezentant
mornaričnega departamenta, je
imel razgovor z voditelji unije
oljnih delavcev. On je imel na-
stopiti tudi na shodu stavkarjev,
a je bil zadržan.

Konflikt je nastal, ko so kom-
panije odbile zahtevo unije gle-
de zvišanja plače za 30 odstot-
kov. V konflikt je posegel de-
lavski tajnik Schwenbach in
sklical konferenco reprezentan-
tov unije in kompanij, ki pa ni
prinesla sporazuma. Stavka je
bila preklicana, ko je mornarični
departament prevzel lastnino
kompanij.

Porenje naj pride pod Francijo

Friesburg, Nemčija, 8. okt.—
General Charles de Gaulle,
predsednik začasne francoske
vlade, je obnovil kampanjo, da
se Porenje odreže od Nemčije
in postane del Francije. On je
v svojem govoru v sektorju Po-
renja, ki je pod kontrolo fran-
coskih čet, ponudil prijateljstvo
Nemcem. Pred uradniki nem-
ške civilne administracije je de-
jal, da ne mara govoriti o pro-
šlosti, temveč o sedanjosti. Kar
šteje, je danes in jutri, ne pro-
šlost.

Evakuacija ameriških vojnih ujetnikov

Tokio, 8. okt.—Naznanilo pravi,
da je bilo čez 30,000 ameri-
ških in zavezniških vojni ujetni-
kov evakuiranih iz taborišč na
Japonskem. Nekateri so dobili
prostor na parnikih, ki so odplu-
li proti Ameriki.

Japonski general pred ameriško vojaško komisijo

Domače vesti

Nov grob v Minnesoti
Duluth, Minn.—Dne 28. sept.
je umrl nagle smrti John Debe-
lak, član društva 205 SNPJ.
Zadela ga je srčna kap. Star
je bil 59 let in doma iz vasi Sv.
Gregor pri Velikih Lašeah, od-
kod je prišel v Ameriko 1913.
Po poklicu je bil krojač. Za-
pušča ženo, tri sinove (dva v
armadi), dve sestri (eno v Cle-
velandu, drugo v starem kraju)
in več sorodnikov.

Zopet v civilu
Midway, Pa.—Od vojakov je
bil častno odpuščen Frank Lie-
cker, član društva 89 SNPJ. Pri-
vojak je bil 4 leta in 10 me-
sesev in se boril v Italiji in na
zapadni fronti. On je bil prvi
član društva, ki je šel k voja-
kom, in je tudi prvi, ki se je
vrnil. V armadi ima društvo še
31 članov, katerim želi srečno in
skorajšnjo vrnitev.

Obisk
Chicago.—Glavni urad SNPJ
sta obiskala znani kulturni in
društveni delavec Frank Cesen
in njegov sin Frank iz Clevelan-
da, kakor tudi Albert Naprud-
nik z ženo in hčerko Barchie
ter Anton Skofic z ženo iz De-
troita.

Is Clevelanda

Cleveland.—Iz armade je bil
častno odpuščen Rudolph Ma-
rol iz Collinwooda. Pri voja-
kih je bil štiri leta in pol. Naj-
prvo je bil poslan proti Japon-
cem, potem pa na zapadno fron-
to.—Častno je bil odpuščen tudi
Tony Baraga iz Collinwooda.—
Mrs. Rose Mihčič je od svoje ne-
čakinje iz Reke prejela vest, da
je 26. jan. 1944 umrla njena
sestra Anica. Piše ji tudi, da
so v vojni mnogo pretrpeli. Po-
kojna je bila stara 47 let in v
staremu kraju zapušča tri sestre.
—V Bereau, O., je umrl Frank
Marzlikar ml., star 33 let in sin
Franka Marzlikarja, ki ima svo-
jo čevljarnico v Collinwoodu.
Rojen je bil v Clevelandu in bo-
lan od julija. Poleg očeta zapu-
šča ženo, dveletno hčerko in
dve sestri.—Poročila sta se Al-
bert Poklar, sin družine Mike
Poklar, in Ann Karish, hčerka
družine Joe Karish.—Iz armade
je bila častno odpuščena miss
Victoria Požar, ki je služila 18
mesecev v Afriki in devet mese-
cev v Franciji.—S Filipinov se
je vrnil T/Sgt. John P. Kaste-
lie iz Garfield Heightsa. Na
južnem Pacifiku se je boril tri
leta in bil dvakrat ranjen.

Byrnes bo nastopil pred senatorji

Washington, D. C., 8. okt.—
Državni tajnik James Byrnes bo
nastopil pred senatorji in jim
pojasnil, da je Amerika zavzela
odločno stališče na konferenci
zunanjih ministrov v Londonu,
ki se je razbila. Razkril jim bo
svoj načrt glede utrditve miru
v pričakovanju, da ga bodo se-
natorji odobrili. Byrnes je v
svojem govoru zadnji petek
obdolžil ruskega zunanjega ko-
misarja Molotova odgovornosti
za polom londonske konference.

Delavska organizacija bo pomagala nemškimi unijam

Pariz, 8. okt.—Svetovna de-
lavska organizacija, ki je bila
ustanovljena v Parizu, bo po-
mogala nemškim strokovnim
unijam, da se dvignejo na noge.
Pred zaključenjem konference
bodo delegati ustanovili posebni
odbor, ki se bo posvetoval z
zavezniki avtoritetami in
Nemci glede podpiranja giba-
nja.

Obtožen je odgovornosti za zločine na Filipinih

LIBERALCI V TOKIJ- SKI VLADI

Manila, Filipini, 8. okt.—Ge-
neral Tomojuki Jamašita, bivši
poveljnik japonskih oboroženih
sil na Filipinskih otokih, je bil
danes postavljen pred ameriško
vojaško komisijo. General je ob-
tožen odgovornosti za mučenje,
umore in druge zločine, katere
so izvršile japonske čete na Fi-
lipinih.

Jamašita je prvi japonski ge-
neral, ki je prišel pred vojaško
komisijo kot vojni zločinec. Na-
znanilo pravi, da bo komisija
osvojila vojaško proceduro proti
generalu. Komisija je imenovala
ameriške vojaške častnike za
zagovornike in pričakuje se, da
jih bo Jamašita sprejel kot take.

Zaslišanje se vrši v bivši rezid-
denci filipinskega komisarja, v
kateri se je nastanilo japonsko
poslaništvo po padcu Bataana in
Corregidora. Rezidenco so de-
loma porušile japonske čete, ko
so ameriške kolone invadirale
Manilo v februarju tega leta. V
tej rezidenci se bo odločila uso-
da japonskega generala.

Ameriško vojaško komisijo
tvorijo pet generalov. Ti so Rus-
sell B. Reynolds, C. L. Sturde-
vant, J. A. Lester, W. G. Walker
in E. F. Bullene. Predsednik
komisije je Reynolds. Pred to
bodo postavljeni drugi japonski
generali, ki so na listi vojnih zlo-
čincev.

Tokio, 8. okt.—Pet liberalcev
je sprejelo pozicije v novi tokijs-
ki vladi, katere predsednik je
Kijuro Šihedara. Ti so Zenjiro
Horikiri, notranji minister; Ta-
mon Maeda, prosvetni minister;
Kelzo Šibusawa, zunanji mini-
ster; Šigeru Jošida, finančni mi-
nister, in Daizaburo Tsugita, po-
ljedelski minister.

Prejšnja vlada, katere pre-
sednik je bil princ Higaki-Kuni,
je resignirala zadnji petek. Pa-
dec je povzročil general Douglas
MacArthur, vrhovni poveljnik
zaveznških okupacijskih sil.

Splošne volitve v Rusiji

Vršile se bodo v februarju

London, 8. okt.—Radio Mos-
kva je naznanil, da se bodo prve
splošne volitve po osmih letih
vršile v Rusiji 2. februarja. Ta-
krat bodo izvoljeni kandidati za
člane vrhovnega sovjeta (parla-
menta).

Naznanilo pravi, da so bile
volitve razpisane, ker je vojna
končana in ker je oblast vrhov-
nega sovjeta, ki je bil ustanov-
ljen na podlagi ruske ustave,
potekla. Sovjetska unija je do-
bila novo ustavo l. 1936.

Ustava določa enega poslanca
na vsakih 300,000 prebivalcev
sovjetske Rusije. V vrhovnem
sovetu imajo reprezentante vse
narodnosti, ki tvorijo Sovjetsko
unijo. Vrhovni svet ne se-
stavlja zakonov, temveč le do-
loča smernice, nanašajoče se na
izvajanje notranje in zunanje
politike. Smernice izvaja vr-
hovni sovjetski svet, ki ima 21
članov.

V sistemu "free enterprizerjev" so delavci postavljeni na ceno, kadar jih podjetje več ne potrebuje. Sedaj smo v dobi "rekonverzije" in na marsikateri tovarni je napis—"No Help Wanted."

Reformacija in socialni boji slovenskih kmetov

XII.

Nadvojvoda Karol je poslal svojega odposlanca h kmetom, da se pripravi na vojno. Brez uspeha. Zato tudi gospoda ni držala rok-križema. Pripravila se je, da vduši upor s silo, ker drugače ni šlo. Gospodje v Ljubljani je ukazala deželni vojski, naj se pripravi nemudoma na boj. Graščaki brežiške okolice so dobili povelje, da na deželne stroške opazujejo gibanje upornikov. Posebna njihova naloga je bila, da poizvedo za imena kmetov, ki so se pridružili boju. Sploh smo dolžni Parapatu hvalo, da nam je posebno kmeti upor 1. 1573 natančno in jasno opisal, kar ga je stalo mnogo truda in dela.

Kmetje so si med tem že osvojili Krško mesto. Tu jih je presegal Jošt Thurn po srdečem boju. Thurnovi Uskoki so nato izročili mesto dobrobra, pomorili vse, kar jim je prišlo pod nož; tudi kmetom in otrokom nišo prizanašali. Nekaj ujetih kmetov so oddali v Ljubljano, kjer so jim odsekali roke in porezali ušesa—drugi v strah. Thurn se je pozneje opravičeval nad izvršenimi podojstvi, češ, drugače v takih izrednih razmerah ne gre.

Ilija Gregorič in njegov oddelek so 7. svečana pri Kozjem na tatarskem obkrožili čete Alipića, Zrinjskega in banove vdove. Napadli dan—8. svečana 1573—se je imela odločiti usoda vrhovnega poveljnika kmetke vojske. On in vsi kmetje so vedeli, da gre za življenje. Ilija je svojo vojsko navduševal in hrabil; zakaj vedel je, da poti nazaj ni. Boj je bil torej zelo srdit in neprizanesljiv. Mnogo stotin kmetov je mrtvih obležalo na bojišču in mnogo so jih ubili. Skoraj vsi kmetki poveljniki so bili mrtvi; le Ilija je utekel. Tudi Jošt Thurn je zopet pobel nadaljnje oddelke kmetke vojske na Turpolju in na Sotli, tako da je ostal še zadnji, sedaj glavni del kmetke vojske pri Stubiških Toplicah. Bilo jih je približno 1000. Poveljevala sta jim Matija Gubec in Andrej Pasanac. Tu je odločil zadnji boj tako srditega udara. Gubec in Pasanac sta svojo zgovornostjo navduševala svoje ljudi. 14. svečana 1573 jih je napadla hrvaška plemiška vojska. Junaško so se kmeti branili, celo napadali so. Dolge štiri ure se traja boj, mož proti možu. Zmaga pa se še ni odločila. V vrstah kmetov raste pomor, zmaga se skoraj že nagiblje na Gubecovo stran.

Toda v tem dobo plemenitniki nove pomoči. Počasi se začneja pojavljati v kmetijskih vrstah; 4000 do 5000 kmetov je obležalo na bojišču, Gubec in Pasanac pa so zmagovalni plemenitniki ujeti. Matija nada je bila pobita.

Ilija Gregorič so pozneje ujeti na Avstrijskem in ga na Dunaju oddali v smrt. Na smrt je bilo obsojenih tudi mnogo drugih kmetov; obešali so jih na drevesa poleg kmetijskih hiš; ropali in zmagovalci po vaseh, zažigali hiše in cela selišča. Končno so ubili ljudstvu še takozvani "puntarski davek".

Ujetega Gubca so odpeljali v Zagreb, kjer so si zmagovalci izmislili zanj po ogrskem vzorcu posebne muke, da se tako osvetijo njim, ki so mislili o njem, da je povzročitelj vsega. Posadili so ga na javnem trgu na razbeljeni železni prestop in mu zabili v rano razbeljeno železno krono z dolgimi žrebli. Tako je izdihnil v nepopisnih mukah kmetki cesar.

Ta je bil zadnji in tudi največji poskus slovenskega in hrvaškega kmetstva: doseči svobodo. Niso je dosegli kljub velikim in žrtvam. Abotna je misel, da je šlo toliko flosk kmetov smrt za sanje Matija Gubca ali pa za pripovedko o kralju Matiji. Socialni boj je bil to, v svoji veličini grozen in impozanten, kršnih pozna zgodovina le malo.

Odsej se niso pri nas kmeti upori več pojavljali v takih krasnih veličinah. Našemu narodu so vzeli—poleg verske reformacije—najboljše moči. Izropala je našemu ljudstvu dušo želja tedanjih plemenitnikov po bogastvu, moči in oblasti. Onemoglo je obležalo slovensko telo na polju socialnega boja. Priti je morala nova revolucija, ki jo pričinja velika francoska revolucija, da se je v splošnem družabnem ognju osvobodil kmet stoletnega suženjstva in da je zavedel zopet kot samostojen narod.

Socialni boji slovenskih kmetov v srednjem veku so kakor plamen grmada v zgodovini slovenskega ljudstva. Bili so predgraja današnje dobe.

London. (ONA)—Iz tukajšnjih diplomatskih krogov prihaja vest, da je pravi vzrok, da se Rusi protijo razorožitvi bivših nemških satelitov jugovzhodne Evrope, ker nečajo, da pride v te predele poslovat medzaveznika kontrolna komisija za razorožitev.

Dejstvo je, da Rusi sami ne zaupajo niti za korak onim elementom, ki so sodelovali s Hitlerjem, ko je korakal proti vzhodu. Ko so ruske sile prodrele v te dežele, so se polastile vseh vojaških sredstev, orožja in opreme ter postopoma ustavile vso produkcijo za vojno. Potem so izločili iz oboroženih sil teh dežel vse nezanesljive elemente in ustvarili takorekoč nove armade. Mnogo so jim pri tem pomagali bivši vojni ujetniki in častniki, katere so na hitro izvežbali iz vrst kmečkega ljudstva.

Jasno je, da te dežele Rusiji niso nevarne, toda dejstvo je, da Rusi s pazljivim očesom za sledujejo vse, kar se godi v teh novih armadah. Radi tega so sovjeti prepričani, da je zavezniška kontrolna komisija popolnoma odveč. Problem bi bil po ruskem naziranju mnogo bolj enostaven, ako bi imeli Rusi sami skrbeti za razorožitev teh dežel.

Byrnes sovjetsko politiko na Bolgarskem in v Rumuniji.

Človeku, ki nima nobenega podrobnega vpogleda v skrivnostne tajnosti tega mednarodnega sestanka—kot jaz—se vsiljuje misel, da utegne biti uraditev miru mnogo težja in neizmerljivo bolj zapletena zadeva kot je bila borba in vodstvo vojne.

Angleški zunanji minister Bevin je v teku zadnjih let večkrat povedal z veliko jasnostjo, da zunanja politika ni nikakoli misteriozna tajnost ali drama, temveč da je le naloga, kako najti pot do učinkovitega sodelovanja med narodi, ki naj preskrbi ljudstvom živež, obleke in domove. Ako pa mu je uspelo v zadnjih

tednih, da to svoje naziranje uveljavlja na sestankih s svojimi tovariši drugih vesil, tega nikakor ni dal na znanje široki javnosti.

Jasno je, da je zelo važno urediti vprašanje Trsta in da je treba skrbno določiti, kako velika naj bo bodoča italijanska armada. Jasno je tudi, da bo delalo vprašanje italijanskih kolonij še mnogo preglavic predno bo rešeno. Toda navzlic vsej važnosti teh problemov je vendar videti, ko da zunanji ministri delajo svoje manevre le na robu osnovnega problema.

Njihova velika in vitalna naloga je ta, da izvedejo najprej v Evropi in pozneje tudi v Afriki in Aziji mirovno preureditev, ki bo dosti dobra, da bodo imeli narodi interese na tem, da jo čuvajo in branijo. To pa pomeni, da morajo imeti ljudstva možnost in sredstva za življenje—to pomeni, kot je Bevin vedno zatrjeval, da je treba več produkcije in še več produkcije...

Povsem očitno so zunanji ministri le ugibali o tem, kaj mislijo njihovi kolegi, mesto da bi zares proučevali možnost, kako ustvariti pravičen mir.

Konec vojne je pretrgal najmočnejšo vez, ki jih je držala skupaj. Zmagovite velesile namreč jako dobro vedo, češar nočejo, ni pa jim jasno, kaj hočejo. Njihova načela nimajo nobene skupne smernice—ako izvajemo retorične trditve in lepe prazne fraze.

Posledica tega je, da je v Sovjetski uniji nezaupanje napram zapadnim velesilam še vedno živo, ker se boji, da se bo obrazloži proti njej blok kapitalističnih držav. Britanija in Amerika pa gledata z neprijetnimi občutki, kako sovjetski vpliv narašča v vsej jugovzhodni Evropi. Strah jih je širjenja tega vpliva v deželah srednjega vzhoda—kjer je toliko petroleja—in v Kini, ki je potencialno največje tržišče vsega sveta.

Vsako vprašanje je tako povezano z nezaupanjem vseh napram vsem, da vstajajo najprej in najprej prestižni problemi. Male države veljajo le kot možni ali verjetni sateliti posameznih velikih sil. Čelo odlašanje je videti nevarno, ker se je bati, da bo čas čakanja ena izmed prizadetih sil bolje izkoristila kot druga.

Ako se bo to nadaljevalo tako kot se je začelo, koliko časa bomo potrebovali, da izdelamo mir z Italijo? Leto? Dve leti? A zadaj so še drugi problemi, ki so še mnogo večje važnosti—mir z Nemčijo in z Japonsko. Čim dalje časa pa bomo odlašali, tem več bo nezaupanja, tem več sumničenj. Prišli smo do točke, kjer je važno, da vsak narod dopove svoji vladi, da hoče mir—ne pa oblast.—ONA.

Zakaj se Rusi protijo razorožitvi satelitov

London. (ONA)—Iz tukajšnjih diplomatskih krogov prihaja vest, da je pravi vzrok, da se Rusi protijo razorožitvi bivših nemških satelitov jugovzhodne Evrope, ker nečajo, da pride v te predele poslovat medzaveznika kontrolna komisija za razorožitev.

Dejstvo je, da Rusi sami ne zaupajo niti za korak onim elementom, ki so sodelovali s Hitlerjem, ko je korakal proti vzhodu. Ko so ruske sile prodrele v te dežele, so se polastile vseh vojaških sredstev, orožja in opreme ter postopoma ustavile vso produkcijo za vojno. Potem so izločili iz oboroženih sil teh dežel vse nezanesljive elemente in ustvarili takorekoč nove armade. Mnogo so jim pri tem pomagali bivši vojni ujetniki in častniki, katere so na hitro izvežbali iz vrst kmečkega ljudstva.

Jasno je, da te dežele Rusiji niso nevarne, toda dejstvo je, da Rusi s pazljivim očesom za sledujejo vse, kar se godi v teh novih armadah. Radi tega so sovjeti prepričani, da je zavezniška kontrolna komisija popolnoma odveč. Problem bi bil po ruskem naziranju mnogo bolj enostaven, ako bi imeli Rusi sami skrbeti za razorožitev teh dežel.

Nekaj za oči in srce... Z velikim klobukom, ki je okinčan s "donacom" in drugim pečevom, se ponša filmaka igralka Olga San Juan; čedna stvarca, mar ne?

Kaj bo s čehoslovanskim posojilom?

Washington. (ON)—Iz zanesljivih virov smo izvedeli, da je sklepanje v zadevi čehoslovanskega posojila \$300.000.000 preloženo—in sicer na nasvet ameriškega poslanika v Pragi, Lawrence Steinhardta.

Prošnjo za posojilo je predložil dne 6. septembra čehoslovanski ambasador Vladimir Hurban, ki je to prošnjo predal Leonu Crowleyju, predsedniku banke za eksport in import. Kmalu nato pa je ameriški ambasador v Pragi, Lawrence Steinhardt, brzojavil ameriški ministertvu, da preloži odločitev glede tega posojila, dokler ne bo čehoslovanska vlada bolj določno povedala, kaj namerava storiti v pogledu svojih načrtov nacionalizacije zasebnega imetja, in kako daleč namerava iti v tej zadevi.

V splošnem je treba tej banki 10 dni, da odloči svoje stališče v slučaju prošnje za posojilo. Znano je, da so bile rešene prošnje Danske in Norveške še v juliju. Objavljeno je bilo tudi, da je bila vsaj načelno ugodno rešena tudi prošnja Grčije za posojilo. Znesek, katerega je bila zahtevala ta dežela, je bil nekoliko reduciran. Nizozemske oblasti v Vzhodni Indiji pa bodo baje prejele precej visoko posojilo.

Beduinska dobrotelost

V svoji knjigi "Desert Encounter" pripoveduje Knud Holmboe med drugim sledeče: "Na našem potovanju po Libijskih puščavi smo opazili na nekem griču grob "marabuta", najbolj enostaven grob te vrste, ki sem ga kdaj videl. Velike skale so bile navaljene tako, da divje zveri niso moge dobeči mrljica. Med skalami so bile šibe in na teh so plapoljali ostanki suknja.

Mohamed, ki nas je vodil, je omenil: "To je bil beduinski šejk. Velik mož je bil. Tudi mi smo pokopavali svoje šejke na ta način."

"Kaj pomenijo ti kosti suknja?"

"To je bila njegova obleka."

Nekatere krpe so bile zvezane, tako da so nastali žepi in v njih je bil denar.

"Tš je za potnike, ki pridejo mimo. Vsak Musliman mora dati četrdesetino vsega, kar ima, revežem. Ali med svobodnimi Beduini ni revežev in z drugimi ljudmi ne prihajajo nikdar v dotiko. Zato položijo svojo četrdesetino v obleko kakšnega marabuta. Kdor koli potrebuje denarja, ga lahko vzame."

Tudi mi smo vložili svoj delež v te krpe.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

FAŠISTIČNI DOMOBRANSKI TEROR NAD SLOVENC

(Nadaljevanje.)

Od vasi Podbrezje je ostalo 7 bajt. 22 moških so tudi zaprli v 2 hiši in ju zažgali. Trin-dvajseti je zbežal, a nato na posledicah dobljenih strelav umrl. Kot žive plamenice so zgorili ti ljudje, ki so kot ognjena vez fašizma, hitlerizma in slovenskega domobranstva, plamenca potrditev njihove usodne skupnosti. Zgoreli so skoraj vsi živi, ker so divjaki kar na slepo streljali množico in potem vse skupaj pometali v plamene.

61-letni Ivan Sajna, 48-letni Anton Gustinčič, oče 7 otrok, 67-letni Anton Baša, oče 7 otrok, 16-letni Rudolf Čuš, 44-letni Ivan Valenčič, oče 4 otrok, 59-letni Anton Barbo, oče 7 otrok, 47-letni Josip Fabijančič, ki je moral skupno z Ivanom Logarjem iz Tominja nositi municijo do vasi Hrušče, kjer so oba ustrčili. 60-letni Jožef Mavrič, oče 7 otrok, 56-letni Peter Sircelj, oče enega otroka, Jože Krizman, oče 6 otrok in njegov sin Anton Krizman, oče 6 otrok, ter tega sin Rudolf Krizman, oče 1 otroka, 46-letni Ivan Zodelj, oče 8 otrok, ki je popolnoma zgorel, da ni ostalo po njem sledu, 47-letni Franc Čuš, 55-letni Jožef Primc, oče 1 otroka, 40-letni Anton Vičič, oče 5 otrok, 30-letni Rudolf Mavrič. Temu je uspelo pobegeti iz lope, ko je začela goreti. Dobil pa je iz mitraljeza 20 zadetkov in čez dve uri umrl. Svoji nevesti je še izpovedal, da so ljudi v to lopo zaprli in vanjo kar na slepo streljali, da so bili nekateri ubiti, drugi samoranjeni, nato pa so vrgli zažgano bombo, da je vsa pogorela.

Zgorel je 30-letni Anton Lakota, oče 4 otrok, 27-letni Peter Mršnik, oče 4 otrok, 47-letni Ivan Barbo, oče 8 otrok, 50-letni Fabiančič Ivan, oče 8 otrok. V Lopi št. 13 je zgorelo 16 oseb, ostali pa v nekem drugem hlevu.

Med Podbrezjami in Zajevljem je mlin, ki mu pravijo po domače pri Lumpu. Drhal je vdrla v ta samotni mlin s pred-bivalci, odtujenimi vrvenju sveta. Tu je pač predolgo živela 80-letna mati. Vrgli so jo na tla, eden je pokleknal na njo in jo zaklala z bodalom, za njo pa še 4-letno deklico. Mlin so zažgali in trupli vrgli v ogenj.

Drugi dan so prišli s kamijonom v Tomlinje gasilci, takoj za njimi pa hitlerjevci in so jim zagrozili, da bodo streljali, če se ne poberejo. Ob tej priliki so opazili, da ni še vse pokončano. Zažgali so še ostale bajte v Pregarjih, drugi dan pa tudi v Podbrezjah preostalih 7 bajt.

19. V. je prispela v Brkine komisijska. Vodil jo je izdajalec, nemški vohun in organizator domobranec v Ilirski Bistrici, Alojz Gartner. Naloga komisije je bila, da ugotovi, ali se je kazenska akcija v redu izvršila. Ogledali so si vse in bili so zadovoljni.

Pred menoj leže fotografije, ki jih je slikal eden izmed morilcev. Hotel je imeti za spomin grozotne slike poboja v Brkinih.

Prva slika kaže gorečo hišo s streho v plamenih. Druga in tretja kaže nemške plenilce, kako stikajo po oblekah, odejah in drugih stvarih, zmetanih iz hiš in jih odnašajo. Čerta kaže vojaka, kako z bakljo zažiga streho hiše, stoječ na pragu. Pred hišo ležita dve trupli, eno žensko, visoko razgaljeno, odkriti nogi sta ena sama razmesarjena rana.

Peta slika: Dve ubiti okrvavljeni ženski trupli sredi trga ali široke ceste. V ozadju stoji hiša. Mimo stopa vojak. Na eno teh trupel se vzpenja dve letno dete...

Kazenska ekspedicija

Hkrati so še podobne "kazenske ekspedicije" vršile tudi na več drugih krajih.

17. V. 1944 so Nemci s fašisti in ustaši požgali 2 vasi na hrvaški in eno na slovenski strani v okraju Katarina, Kotar-Kasatv. Od vasi Lipa, ki je štela 300 ljudi, jih je ostalo samo 60. Ugotovitve še niso dokon-

čane, dosežanje sumarno poročilo pravi, da so poklali in množično postrelili 260 ljudi in jih pometali v ogenj gorečih hiš.

22. in 23. V. so fašistične tolpe, pomešane s hitlerjevci, domobranci in civilnimi izdajalci iz Furlanije in okolice Gorice navalele v Brda. Po svoji silovitosti, divjanju, ropanju in požiganju je napad prekašal vse prejšnje.

22. V. so fašisti vdrl v vas Cerovo in ustrčili 10 ljudi, 6 moških in 4 ženske. Fotografija kaže, kako leže mrlji zravnani v vrsti takoj po umoru, drug poleg drugega.

Doslej poznamo ime Severina Forteja in njegove žene, ki sta padla med temi talci in pustila 5 nepreskrbljenih otrok. Odpeljali so 3 prebivalce, zažgali pa 6 hiš.

V vasi Vipolže so divjaki ustrčili nekega moža in ženo, ki sta poskusila pobegeti.

V Gonjagah so ustrčili v čelo nekega kmeta, ki je delal na polju.

V vseh južnih Brdih je bila povzročena ogromna materialna škoda, izropanih 35 hl vina, mnogo prašičev, kokoši, živil, perila, opreme itd.

Nato so naši borci napadli nemške kamione med Slavčami in Peternelom, jih popolnoma razbili in pobili posadko. Sovražnik je moral imeti okrog 160 mož izgub.

Takoj nato se je sovražnik znesel nad civilnim prebivalstvom. Pri gostilni Peternel v St. Lovrencu je bilo ubitih oziroma živih vrženih v ogenj 18 oseb, med njimi 4 otroci izpod 10 let. Vse so zaprli v sobo, zabili okna in vrata, polili z bencinom in zažgali. Pogorela je hiša z nedolžnimi žrtvami vrde in še sosednje poslopje. V vasi Slavče so bila požgana vsa poslopja, 10 po številu, v vasi Brusnice 4 hiše, v vasi Kruševlje 18 hiš, 12 hlevov in šola. Tam je bila ustreljena tudi deklica, ki se je junaško vedla. V vasi Neblo je bilo požganih 6 hiš s hlevi vred, 2 dekleti pa odpeljani. V vasi Breg so požgali poslopje velikega kmeta Obljubka in ubili gospodarja, starega preko 80 let, ko je ležal na postelji.

(Se nadaljuje.)

SEDAJ 4 TOČKE ZA PORABLJENO MAST

Pomagajte povečati zaloge mila in drugih izdelkov v mirni dobi, da hranite več porabljenih maščob

Industrijskih maščob mnogo manj kot lansko leto! Sino skoro na dnu soda. Industrijske zaloge masti so za milijone funtov manjše kot pa leta 1944. Rabimo pa toliko kot lansko leto, da pomagamo izdelovati milo in drugo blago, ki ga hočete in tako zelo potrebujete. Zato...

Če hočete več mila in milnih drobljancev... ako sanjate o nylonu, o rjuhah, o bombažnem blagu in vse to želite naglo nazaj na prodajalsko mizo... lahko pomagate, ako hranite one kuhinjske maščobe, ki jih prej nikdar niste hranili! Shranite vsako kapljo, vsak dan!

Za to posnemajte, zdrgnite in precejšite, kakor ste zvesto delali pred V-J Dnevom. Sedaj je delo v mirni dobi—delo, ki vam bo pomagalo. In da dokaže, kako važno je, je vlada povečala bonus točk. Pomagajte tedaj, da narod zadosti svojim potrebam s tem, da še dalje hranite porabljene maščobe.

Te maščobe so neobhodno potrebne, da pomagamo pospešiti večje zaloge mila in stotine drugih stvari—kot nove avtomobile, električne pralnice, likalnike, refrigeratorje in gumijevе obroče. Industrija mora imeti te maščobe... da pomaga k vam bolj hitro prihajati mirovnim izdelkom, katere si že želite več let!

